

XI kaupunginosan korttelissa n:o 337 sijaitsevien Agricolankujan tonttien n:ot 3, 5 ja 7 omistajat olivat anoneet, että mainitut tontit järjestettäisiin uudestaan siten, että tontti n:o 5 jaettaisiin kahteen yhtä suureen osaan, joista toinen yhdistettäisiin tonttiin n:o 3 ja toinen tonttiin n:o 7. Kaupunginvaltuusto myöntyi¹⁾ puolestaan tähän esitykseen, ja lokakuun 31 p:nä sisäasiainministeriö vahvisti²⁾ valtuuston päätöksen.

Rakennusrajan muuttaminen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi³⁾ puolestaan kaupungin asemakaava-arkkitehdin laatiman XIII kaupunginosan korttelin n:o 411 rakennusrajan muutosehdotuksen, ja sisäasiainministeriö vahvisti⁴⁾ tämän päätöksen kesäkuun 4 p:nä.

Sen jälkeen kun VI kaupunginosan korttelissa n:o 228 olevalle Ehrensvärdintien tontille n:o 2 oli vahvistettu⁵⁾ muutetut rakennusrajat, mainittu tontti oli siirtynyt uudelle omistajalle, joka halusi säilyttää rajat sellaisina kuin ne alkuaan oli merkitty kaupungin asemakaavaan sekä rakennuttaa tontin naapuritontin n:o 3 rajaan asti, jonka tontin omistaja oli sitoutunut teettämään tontillaan tarpeelliset työt, jotta molempien tonttien julkisivut tulisivat yhdenmukaisiksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁶⁾ puolestaan Ehrensvärdintien tontin n:o 2 rakennusrajin edellä mainitun muutoksen, jonka sisäasiainministeriö vahvisti⁷⁾ lokakuun 31 p:nä.

Kaupunginvaltuusto päätti⁸⁾ puolestaan hyväksyä karttaan tarkemmin merkityn ehdotuksen XI kaupunginosan korttelissa n:o 337 sijaitsevien Franzéninkadun tontin n:o 20 ja Agricolankujan tontin n:o 9 rakennusrajin muutokseksi, jonka julkisivujen tarkastustoimikunta oli katsonut helpottavan tonttien rakennuskysymyksen rakennustaiteellisesti tyydyttävää ratkaisua. Lokakuun 31 p:nä sisäasiainministeriö vahvisti⁹⁾ valtuuston päätöksen.

Myöntyen XI kaupunginosan korttelissa n:o 341 sijaitsevien Torkkelin kadun tonttien n:ot 7, 9, 11, 13, 15 ja 17 omistajain tekemään anomukseen kaupunginvaltuusto päätti¹⁰⁾, että näiden tonttien Torkkelinpuistikon puoleiset sisäiset rakennusrajat, jotka muodostivat murtoviivan, suoritettaisiin tonttien rakennettavaksi sallittua pinta-alaa kuitenkin vähentämättä. Tämän päätöksen sisäasiainministeriö vahvisti¹¹⁾ maaliskuun 12 p:nä.

2. Kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat kysymykset.

Erinäisten Botbyn tilan alueiden osto. Vuonna 1924 Botbyn tila tarjottiin kaupungin lunastettavaksi, mutta tarjous hylättiin¹²⁾ pääasiassa koska kaupungin viranomaisten varma vakaumus silloin oli, että valtio lähitulevaisuudessa luovuttaisi kaupungille Viikin sotilasvirkatalon, joka tyydyttäisi kaupungin maantarpeen Helsingistä itään sijaitsevilla seuduilla. Botbyn tilan osti sen jälkeen Aktiebolaget svenska småbruk och egna hem nimenen yhtiö, joka palstoitti sen useiksi pientiloiksi ja vähitellen möi niistä suuren osan. Kaupungin ja valtion välinen suuri tilusvaihto toteutettiin¹³⁾ kuitenkin kaupungille sikäli epäedullisesti, että valtio katsoi voivansa luovuttaa ainoastaan

¹⁾ Valt. pöytäk. 7 p. syysk. 9 §. — ²⁾ S:n 23 p. marrask. 2 §. — ³⁾ S:n 6 p. huhtik. 7 §; ks. myös v:n 1926 kert. s. 21. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 7 p. syysk. 8 §. — ⁵⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 8. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 7 p. syysk. 12 §. — ⁷⁾ S:n 23 p. marrask. 2 §. — ⁸⁾ S:n 7 p. syysk. 5 §. — ⁹⁾ S:n 23 p. marrask. 2 §. — ¹⁰⁾ S:n 26 p. tammik. 6 §. — ¹¹⁾ S:n 6 p. huhtik. 3 §. — ¹²⁾ Ks. v:n 1924 kert. s. 174. — ¹³⁾ Ks. tätä kert. s. 20.

hajanaisia alueita Viikin sotilasvirkatalosta, ja kun sittemmin kaupungin ostettavaksi tarjottiin Botbyn tilasta lohkaistuja palstoja ja palstan osia yhteensä 254,513 ha 7,930,948:80 markan hinnasta, rahatoimikamari katsoi olevan syytä ryhtyä neuvotteluihin tarjouksen tekijän, palstain omistajan, kanssa. Tällöin sovittiin siitä, että alkuperäinen tarjous, jota myyjät eivät suostuneet alentamaan, pysyisi voimassa lokakuun 15 p:ään. Edelleen myyjät ilmoittivat suostuvansa vaihtoehtoisesti luovuttamaan pienemmän määrän tiluksia eli yhteensä 130.2 ha:n laajuisen alueen 3,890,000 markan hinnasta.

Kaupunginasemakaava-arkkitehti, jolta pyydettiin asiasta lausuntoa, huomautti¹⁾, että kaupunki ostamalla kaikki tarjotut Botbyn pientilat saisi omakseen n. 100 ha teollisuustonteiksi soveltuvaa maata sekä n. 18 ha maata rautatien järjestelyasemaa varten, joihin tarkoituksiin suunniteltu Viikin sotilasvirkatalo ei enää ollut kaupungin saatavissa. Edelleen oli pelättävissä, että kyseellisille alueille kehittyisi sekava, järjestämätön asutus sekä että tärkeiden kaupungista johtavien teiden rakentaminen vastedes tuottaisi suuria vaikeuksia ja aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia, ellei kaupunki tilaisuutta hyväkseen käyttäen ostanut näitä alueita, kun ne tarjottiin sille yhdellä kertaa ja yhteishinnasta, jota oli pidettävä kohtuullisena. Myöskin rakennuskonttorin satamaosaston työpäällikkö piti¹⁾ Botbyn alueiden yhdistämistä kaupungin omistamaan maahan kaukonäköisenä ja kaupungin edun mukaisena. Jos Helsingin—Korian rautatiehanke toteutuisi, niin suuri osa siitä suurtavaraviennistä, joka tuli maan keski- ja itäosista ja kulki pääkaupungin kautta, todennäköisesti käyttäisi tätä rataa, ja radan rakentaminen tulisi tätä vientiä suuresti lisäämään. Tuntui luonnolliselta, että tämä vienti johdettaisiin kaupungin itäisiin satamiin, aluksi Herttoniemen ja sittemmin Degerön—Santahaminan kautta. Järjestelylaitteita varten tarvittaisiin siinä tapauksessa kuitenkin laajoja alueita, joiden lunastaminen kävisi kalliiksi, jos ne siihen mennessä olisi otettu käytäntöön asunto- tai teollisuustarkoituksiin. Mutta jo Oulunkylän—Herttoniemen rautatien valmistuttua lunastettavaksi tarjottujen alueiden arvo nousisi, koska ne sijaitsivat ainoastaan n. 600 m:n päässä rautatiestä ja välittömästi kaupungin teollisuus- ja varastoalueiden rajalla.

Rahatoimikamari yhtyi¹⁾ kaikin puolin edellä mainittuihin näkökohtiin ja valitti samalla, ettei kyseellisen tilushankinnan kannattavuudesta voitu saada luotettavia laskelmia. Kysymyksen ratkaisulle olisi ollut tärkeätä voida punnita vastakkain niitä kustannuksia, jotka käsillä olevan myyntitarjouksen hyväksyminen kaupungille tuottaisi, ja niitä, jotka sille todennäköisesti vastaisuudessa koituisivat, ellei se ajoissa hankkinut kyseellisiä alueita omikseen. Ostos puolesta puhui jo edellä mainittujen syiden lisäksi sekin seikka, että komitea, joka oli asetettu²⁾ etsimään sopivaa paikkaa lentosatamalle ja lentokentälle, oli katsonut osan Herttoniemen kentistä sekä Strömin tilan edustalla olevan vesialueen erittäin hyvin sopivan tähän tarkoitukseen, sekä että lunastettaviksi tarjotut alueet olivat niiden rajojen puitteissa, jotka oli ehdotettu kaupunkiin yhdistettäväksi.

Täysin yhtyen rahatoimikamarin tekemään esitykseen kaupunginvaltuusto päätti³⁾

7,930,948:80 markan hinnasta lunastaa kaupungille yhteensä 254,513 ha Helsingin pitäjän Botbyn kylän maa-alueita, nimittäin kantatilasta ero-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 27. — ²⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 227. — ³⁾ Valt. pöytäk. 12 p. lokak. 33 §.

tetut tilukset Botby skog, Johannesdal, Vestergård, Torsäng, Björkholmen, Huldadal, Orrbacka, Skogsland, Hedmans, Johannesbäck, Hörnet, Nykulla, Stenbacka ja Nytorp, sekä yhteensä 20.510 ha käsittäviä osia niinkään erotetuista tiluksista Kapellåker, Majfältet, Arabia ja Söderåker sekä koko erottamattoman Norrlandin alueen;

että kauppakirjoihin otettaisiin m. m. seuraavat ehdot:

- 1) tilukset ja tilusten osat eivät saa olla velasta kiinnitetyt;
- 2) kaikki asianomaisilla tiluksilla ja tilusten osilla olevat rakennukset sisältyvät kauppaan;
- 3) kauppahinta suoritetaan tiluksia vastaanotettaessa;
- 4) Nykullan, Orrbackan ja Johannesbäckin omistajat oikeutetaan käyttämään mainituilla tiluksilla olevia rakennuksia kymmenen vuoden aikana luovutuspäivästä lukien;
- 5) helmikuun 22 p:nä 1927 tehty, Hedmanin tilusta sekä Majfältetin ja Arabian tilusosia koskeva vuokrasopimus jää voimaan;
- 6) lunastettujen alueiden vuoden 1927 sato taataan myyjille, jotka puolestaan vastaavat veroista ja rasituksista siihen päivään asti, jolloin he luovuttavat alueet kaupungille;

7) erottamattomasta Norrlandin alueesta varataan 1 ha maata hiekanotto paikaksi yhteistä tarvetta varten; sekä

että kauppahinta maksettaisiin ennakolta kaupunginkassasta ja merkittäisiin aikanaan vuoden 1928 menosääntöön.

Brändön tilan osto. Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä ¹⁾ rahatoimikamari huomautti, miten tärkeitä kaupungille oli saada omakseen Helsingin pitäjässä sijaitseva Brändön yksinäinen verotalo R. N. 11. Kaupunki oli vuodesta 1919 lähtien ollut neuvotteluissa tilan omistajain kanssa, mutta ostajan ja myyjän käsitykset sen arvosta olivat aikaisemmin eronneet toisistaan niin suuresti, että sopimukseen oli ollut mahdotonta päästä. Kamarin viimeisen tiedustelun johdosta omistaja, Brändö gårds aktiebolag niminen yhtiö, kuitenkin oli ilmoittanut suostuvansa luovuttamaan puheena olevan tilan kaupungille 3,200,000 markan kauppahinnasta, joka tuntuvalta osalta voitaisiin maksaa kaupungin velkakirjoilla, ja kamari piti puolestaan tätä tarjousta kaupungille niin edullisena, että lopullinen sopimus olisi tehtävä. Kaupungin yleisten töiden hallitus oli arvioinut tilalla olevat rakennukset 200,000 markaksi. Tilaan kuuluva vesialue oli 1 markan mukaan m²:ltä arvioitu 390,000 markaksi. Itse maa-alueen kauppahinnaksi jäi siten 2,610,000 markkaa eli 5:40 markkaa m²:ltä. Alueesta voitaisiin ²/₃ käyttää tonttimaaksi, mutta tila soveltui muihinkin kuin asuntotarkoituksiin. Herttoniemen puoleinen osa oli hyvin omiaan yhdistettäväksi sikäläisiin satamalaitteisiin sekä käytettäväksi varastoalueiksi. Edelleen oli otettava huomioon, että Kulosaaren huvilakaupungista Herttoniemeen vievä yleinen tie kulki ja vastedeskin tuli kulkemaan Brändön tilan maiden halki, ja kaupungille tietenkin oli erittäin tärkeitä saada mainittu tila käytettäväkseen Sörnäsän ja Herttoniemen välisen liikenneväylän järjestämiseksi. Mitä itse kauppaan tuli, rahatoimikamari huomautti, että osakeyhtiö Brändö gårds aktiebolag tarjosi lunastettavaksi itse kiinteistön eikä osakkeita, mikä muoto oli kaupungille edullisempi m. m. sen johdosta, ettei kaupunkikunnan kiinteistöä ostaessaan tarvitse suorittaa leimaveroa.

Täysin yhtyen rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto päätti ²⁾

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 1. — ²⁾ Valt. pöytäk. 9 p. helmik. 21 §.

ostaa Helsingin pitäjässä sijaitsevan Brändön yksinäisen verotilan R. N. 1¹ 3,200,000 markan hinnasta; suorittaa mainitun rahamäärän ennakolta kaupunginkassasta ja merkitä sen aikanaan vuoden 1928 menosääntöön; sekä antaa rahatoimikamarille tehtäväksi ryhtyä tämän päätöksen aiheuttamiin toimenpiteisiin.

Varsasaaren ostaminen. Yhdistys Vanhain ystävät oli tarjonnut kaupungin lunastettavaksi Espoon saaristossa sijaitsevan Varsasaaren, jota kansanpuistojen valvoja piti hyvin sopivana kansanpuistoksi ja jonka rahatoimikamarikin katsoi erittäin hyvin sopivan kaupungin väestön huviretkipaikaksi. Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ tehdyn tarjouksen hyväksyen lunastaa mainitulta yhdistykseltä kyseellisen, Espoon pitäjän Hagalundin yksinäisverotilasta lohkaistun Varsasaaren uudistilan, Fölis R. N. 17 300,000 markan kauppahinnasta, joka merkittäisiin vuoden 1928 menosääntöön.

Erään Nikkilän alueen osto. Rahatoimikamari valtuutettiin²⁾ 15,800 markan hinnasta ostamaan Sipoon pitäjän Pigbyn kylässä sijaitsevaan Aspukulla-nimiseen palstatilaan kuuluva n. 1,600 m²:n laajuinen maa-alue uuden vedenottoaikansaamiseksi Nikkilän sairaalalle. Samalla annettiin kamarille tehtäväksi ryhtyä muihin tästä päätöksestä aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kaisaniemenkadun tontin n:o 4 osto. Kaupunginvaltuuston vuonna 1926 evättyä³⁾ rahatoimikamarin esityksen Kaisaniemenkadun tontin n:o 4 ostamisesta kamari oli saanut tietää, että osa mainittua tonttia aiottiin rakennuttaa ja että tässä tarkoituksessa jo oli ryhdytty valmistaviin toimenpiteisiin. Koska näiden rakennussuunnitelmien toteuttaminen tekisi Kaisaniemenkadun leventämisen mahdottomaksi todennäköisesti kaikiksi ajoiksi, rahatoimikamari katsoi⁴⁾ asiakseen uudestaan alistaa kaupunginvaltuuston harkittavaksi, eikö jotakin olisi tehtävä, jotta kaupungille varattaisiin mahdollisuus kyseellisen kadun leventämiseen. Kamari pysyi aikaisemmin lausumassaan käsityksessä, että Kaisaniemenkatu oli Pitkäsillan pohjoispuolella sijaitsevien kaupunginosain sekä kaupungin keskuksen, päärautatieaseman ja kaupungin eteläosain välisen liikenteen pääväylä ja tuli sellaisena pysymään. Kaupunginviranomaiset olivat vuosien kuluessa tehneet tuntuvia uhrauksia tämän liikenteen edistämiseksi ja helpottamiseksi, ja niiden olikin onnistunut leventää ja tasoittaa tämän liikenteen pääväylä niin, että lopulta ainoastaan Mikon- ja Vuorikatujen välinen Kaisaniemenkadun osa oli liian kapea, ainoastaan 18 m. Tästä johtui, että viranomaisten oli ollut pakko rajoittaa tämän kadun osan liikenne yksisuuntaiseksi. Kamarin mielestä kaupunki menetteli lyhytnäköisesti, jos se antaisi kyseellisen kadun osan leventämismahdollisuuksien luisua käsistään ja niiden ponnistusten ja uhrauksien mennä hukkaan, joita kaupunginhallinto kahden vuosikymmenen kuluessa oli tehnyt tämän liikennekysymyksen ratkaisemiseksi. Rahatoimikamari oli siis tässä asiassa samalla kannalla kuin aikaisemmin ja oli sen johdosta katsonut velvollisuudekseen ryhtyä neuvotteluihin asianomaisten tontinomistajain kanssa saadakseen selville, mistä korvauksesta he mahdollisesti suostuisivat luovuttamaan osan tonttiaan Kaisaniemenkadun leventämiseksi. Tällöin oli ilmennyt, että mainitun kadun tontin n:o 4 omisti Aktiebolaget Mikaelsgatan 19 niminen yhtiö, joka kuitenkin oli myynyt tontin itäisimmän osan perustettavan Asunto-osakeyhtiö Kaivuoren edustajalle,

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. marrask. 8 §. — ²⁾ S:n 23 p. helmik. 17 §; ks. myös tätä kert. s. 41. — ³⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 38. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 34.

rakennusmestari W. E. Leinolle ilman että tontin osittamista ja kaupungin-
asemakaavan muutosta kuitenkaan oli suoritettu. Tontin omistajat ilmoitti-
vat suostuvansa luovuttamaan kaupungille osan halutusta tonttialasta, ei
kuitenkaan enempää kuin 2 m:n levyisen kaistaleen, yhteensä 2,413,800 markan
hinnasta, minkä ohessa rakennusmestari Leino anoi lupaa saada rakentaa
osan tontille suunniteltua uudisrakennusta yhtä kerrosta korkeammaksi kuin
rakennusjärjestys salli. Rahassa suoritettava korvaus oli siis kohonnut
1,606,173: 40 markkaa siitä huolimatta, että nyt oli kyseessä paljoo pienemmän
alueen lunastaminen kuin vuonna 1926, eikä rahatoimikamari pitänyt korotusta
millään tavalla oikeutettuna tai olosuhteihin perustavana. Kun vastapuoli
kieltäytyi supistamasta vaatimuksiaan, kamari viitaten siihen, että kaupungin
eittämätön etu vaati riittävän suuren osan hankkimista Kaisaniemenkadun
tontista n:o 4 mainitun kadun leventämiseksi, anoi, että se valtuutettaisiin
ryhtymään tätä tarkoittaviin pakkolunastustoimenpiteisiin.

Kaupunginvaltuusto palautti¹⁾ asian rahatoimikamariin antaen tälle
tehtäväksi jatkaa neuvotteluja tontin omistajain kanssa. Kamari olikin
tehnyt sen, onnistumatta kuitenkaan saamaan aikaan kaupungille edullisempia
ehtoja kyseellisen maa-alueen lunastamiseen nähden, minkä johdosta kamari
oli ryhtynyt neuvotteluihin koko Kaisaniemenkadun tontin n:o 4 ostamisesta
kaupungille ja saanut vastapuolelta yhteensä 21,000,000 markkaan nousevan
myyntitarjouksen, mihin tulisi lisäksi korvaus erinäisistä tontilla suoritetuista
rakennustöistä. Tästä tarjouksesta oli pyydetty lausunnot m. m. kaupungin-
asemakaava-arkkitehdilta ja kaupungingeodeetilta, jotka, vaikkakin pitivät
hintaa sangen suurena, puolsivat tarjouksen hyväksymistä, koska he arvelivat,
että kaupunki saatuaan Kaisaniemenkadun leventämiseen tarvittavan kaista-
leen tontista erotetuksi myymällä jäljelle jäävän osan voisi saada takaisin
jopa koko kauppahinnan. Rahatoimikamarikin katsoi kaupungin ilman tap-
pionvaaraa voivan ostaa puheena olevan tontin, kuitenkin valittaen sitä,
että kaupungin oli pakko ryhtyä niin laajaan liiketoimeen ainoastaan saadak-
seen suhteellisen lyhyen kadunosan liikenneolot järjestetyiksi.

Asiaa lopullisesti esitellessä kaupunginvaltuusto päätti²⁾ valtuuttaa
rahatoimikamarin ostamaan Aktiebolaget Mikaelsgatan 19 nimisen yhtiön
omistaman osan Kaisaniemenkadun tonttia n:o 4 16,500,000 markan ja Asunto-
osakeyhtiö Kaivuoren perustajien omistaman mainitun tontin itäosan
4,500,000 markan kauppahinnasta, mihin tuli lisäksi mainitulla tontin osalla
tekeillä olevien rakennustöiden korvaus, joka aluksi olisi 6,000 markkaa ja
sittenkin päivittäin kohoaisi; valtuuttaa rahatoimikamarin sopimaan myyjäin
kanssa kauppa- ja maksuehdoista sekä vahvistamaan tontin itäosan lopul-
lisen kauppahinnan; että kauppahinta suoritettaisiin lyhytaikaisista laina-
varoista ja sitä varten merkittäisiin määräraha vuoden 1928 menosääntöön;
sekä antaa rahatoimikamarille tehtäväksi ryhtyä muihin näistä päätöksistä
aiheutuviin toimenpiteisiin.

Samalla kaupunginvaltuusto päätti kehoittaa rahatoimikamaria ensi
tilassa sen jälkeen kun kyseellinen Kaisaniemenkadun järjestelytyö oli saatu
suoritetuksi ryhtymään toimenpiteisiin mainitun kadun tontin n:o 4 jäljellä
olevan osan myymiseksi.

Hakasalmenkadun leventäminen. Vuonna 1925 rahatoimikamari pani
vireille kysymyksen toimenpiteisiin ryhtymisestä Aleksanterin- ja Kaivo-

¹⁾ Valt. pöytäk. 9 p. marrask. 12 §. — ²⁾ Sn 7 p. jouluk. 15 §; ks. myös tätä kert. os.
II. Rahatoimikamari.

katujen välisen Hakasalmenkadun osan leventämiseksi ja ehdotti¹⁾ tässä tarkoituksessa, että laajentamiseen tarvittavat Hakasalmenkadun tontin n:o 1 ja Aleksanterinkadun tontin n:o 22 b osat pakkolunastettaisiin kaupungille. Asiaa käsitellessään kaupunginvaltuusto tosin piti ehdotettua laajentamista hyvin suotavana, mutta päätti¹⁾, koska useista asiaa koskevista yksityiskohdista ei voitu päästä yksimielisyyteen, jättää kamarin esityksen huomioon ottamatta. Myöhemmin olosuhteet kuitenkin olivat olennaisesti muuttuneet, kun tonttien omistaja, Liittopankki osakeyhtiö, oli laadittanut lopulliset piirustukset Aleksanterinkadun tonttien n:ot 22 a ja 22 b rakennuttamiseksi ja tällöin oli voitu saada luotettavat laskelmat siitä, minkä korvauksen tontinomistaja kohtuudella voi vaatia, jos hän luopui täysin käyttämästä hyväkseen viimemainitun tontin rakennusoikeutta. Rahatoimikamari oli sen vuoksi ryhtynyt uusiin neuvotteluihin Liittopankki osakeyhtiön kanssa, joka ilmoitti²⁾ voivansa hyväksyä sellaisen ratkaisun, että osa kadun leventämisen aiheuttaman tonttialan vähennyksen korvauksesta annettaisiin tontin jäljellä olevan osan rakennusoikeuden laajentamisen muodossa. Pankkiyhtiö oli laskenut, että Aleksanterinkadun tontille n:o 22 b teetetävän rakennuksen Hakasalmenkadun puoleisen julkisivun vetäminen n. 6 ½ m sisäänpäin toisesta viidenteen kerrokseen saakka korvautuisi, jos sallittua rakennuskorkeutta lisätäisiin niin paljon kuin kadun leventämisen johdosta oli mahdollista. Hyödyllisen pinta-alan menetys myymäläkerroksessa arvioitiin 2,623,750 markaksi, ja se voitaisiin osaksi korvata oikeuttamalla yhtiö rakennuttamaan Aleksanterinkadun tontit n:ot 22 a ja 22 b, jotka tulivat yhdistettäväksi, esimerkiksi 31 m:n korkeuteen kattolistaan laskien. Asiain näin ollen saataisiin nim. tontille rakennettavaan katurakennukseen yksi kerros lisää, mikä lisäisi rakennuksen pääoma-arvoa 980,000 markkaa edellyttäen että sen saisi vuokrata myymälä- ja konttorihuoneistoiksi sekä hotelleiksi ja matkustajakodeiksi, mutta ei yksityisasunnoiksi. Kadun leventämisen yhtiölle aiheuttama suoranainen tappio olisi siten 1,673,750 markkaa, minkä määrän yhtiö edellytti kaupungin suorittavan käteisenä. Lisäksi yhtiö halusi varata itselleen oikeuden siinä tapauksessa, että kaupunki lähimpien kymmenen vuoden kuluessa myöntäisi yksityisille kaupungin keskuksessa sijaitsevien tonttien omistajille edellä ehdotettua vastaavan lisätyn rakennusoikeuden ilman eri korvausta tai maksusta, joka alitti yhtiön 980,000 markaksi arvioiman korvauksen, saada takaisin vastaavan osan mainittua määrää, minkä ohessa yhtiö vaati niiden kustannusten korvaamista, jotka sille koituisivat tonttialan vähennemisen aiheuttamasta rakennuspiirustusten uudestaan laatimisesta.

Rahatoimikamari oli kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä²⁾ tehnyt selkoa käydyistä neuvotteluista ja tällöin puoltanut Liittopankki osakeyhtiön asettamia ehtoja, mutta valtuuston valmisteluvaliokunta ei kannattanut ehdotetun sopimuksen hyväksymistä, ennenkuin oli hankittu selvitys siitä, oliko kaupungille mahdollista saada Hakasalmenkatu laajennetuksi myöskin tontin n:o 1 kohdalta. Tämän johdosta Liittopankki osakeyhtiö ilmoitti suostuvansa luovuttamaan kaupungille 6.65 m:n levyisen kaisla-taleen puheena olevasta tontista 2,000,000 markan maksusta ja muuten ehdoin, että kaupunki kustansi kyseellisellä tontin osalla sijaitsevan ent. palokunnantalon osan purkamisen, tarpeelliset muutostyöt sekä julkisivun rakentamisen. Samalla yhtiö sitoutui pysymään tarjouksessaan syyskuun 1 p:ään 1929.

¹⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 38. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 4.

Asiaa käsiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ tehdä Liittopankki osakeyhtiön kanssa sopimuksen 329.19 m²:n laajuisen kaupungin rakennuskonttorissa laaditusta kartasta tarkemmin näkyvän Aleksanterinkadun tontin n:o 22 b osan hankkimisesta kaupungille seuraavin ehdoin:

kauppahinta on 1,643,750 markkaa ja suoritetaan heti kun seuraavassa mainittava kaupunginasemakaavan muutos on vahvistettu;

kaupunki sitoutuu anomaan tarpeellisen kaupunginasemakaavan muutoksen vahvistamista sekä asianmukaista lupaa sellaiseen poikkeamiseen rakennusjärjestyksen määräyksistä, että Aleksanterinkadun tonteille n:o 22 a ja 22 b suunnitellun rakennuksen saa hyvityksettä teettää niin korkeaksi, että kattolista on + 31.0 yli 0-pistein;

kaupunki suostuu puolestaan siihen, että suunnitellun uudisrakennuksen ylintä kerrosta saa käyttää myymälä- ja konttorihuoneistoiksi sekä hotelleiksi ja matkustajakodeiksi, mutta ei yksityisasunnoiksi;

kaupunki sitoutuu siinä tapauksessa, että 10 vuoden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta lukien kaupungin keskuksen yksityisille talonomistajille myönnetään oikeus teettää rakennuksensa yhtä korkeiksi kuin edellä mainitaan heidän tarvitsemattaan tästä suorittaa korvausta tai maksusta, joka alittaa Liittopankki osakeyhtiön 980,000 markaksi arvioiman korvauksen, suorittamaan mainitulle yhtiölle viimeainitusta rahamäärästä takaisin niin suuren osan, millä vastainen maksu tuollaisen uuden rakennusoikeuden käyttämisestä mahdollisen uuden rakennusjärjestyksen mukaan alittaa tässä sopimuksessa arvioidun maksun.

Edelleen kaupunginvaltuusto määräsi, että edellä mainittu 1,643,750 markan määrä oli maksettava ennakolta kaupunginkassasta sekä aikanaan merkittävä vuoden 1928 talousarvioon. Rahatoimikamarille annettiin tehtäväksi laatia ehdotus edellä olevasta päätöksestä aiheutuviksi toimenpiteiksi.

Topeliuksenkadun tontin n:o 8 lunastamisoikeus. Humaliston huvilapalstan n:o 17 vuokraaja, arkkitehti K. Sandelin oli anonut, että hänen sallittaisiin käyttää hyväkseen oikeuttaan²⁾ saada huutokaupatta lunastaa omakseen kaupunginasemakaavaan otettu korttelissa n:o 495 Topeliuksenkadun varrella sijaitseva tontti n:o 8, joka vastasi sitä mainitun vuokra-alueen osaa, jolle vuokraajan päärakennus oli sijoitettu. Rahatoimikamari, joka piti mainitun tontin omistamista kaupungille sekä kaupunginasemakaavan kannalta että taloudellisesti tärkeänä, oli tämän johdosta ryhtynyt arkkitehti Sandelinin kanssa neuvottelemaan tämän lunastusoikeuden hankkimisesta takaisin kaupungille sekä sen jälkeen esittänyt, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi mainituissa neuvotteluissa aikaansaadun sopimuksen. Tähän myöntyen valtuusto päätti³⁾ valtuuttaa kamarin tekemään arkkitehti Sandelinin kanssa sellaisen sopimuksen, että hän kaupungin hyväksi luopuisi kyseellisen tontin lunastusoikeudesta 100,000 markan käteiskorvauksesta, joka suoritettaisiin hänelle viimeistään tammikuun 10 p:nä 1928, sekä ehdoin, että kaupunki vuokrasi arkkitehti Sandelinille useasti mainitun Topeliuksenkadun tontin n:o 8 5,000 markan vuosivuokrasta viiden vuoden ajaksi lukien tammikuun 1 p:stä 1928.

Samalla kaupunginvaltuusto päätti merkitä edellä mainitun kauppahinnan, 100,000 markkaa, vuoden 1928 menosääntöön.

Leppäsuon alue n:o 68 a. Maaliskuun 31 p:nä 1892 tehdyllä sopimuksella

¹⁾ Valt. pöytäk. 9 p. maalisk. 12 § ja 23 p. maalisk. 1 §. — ²⁾ Ks. v:n 1908 kert. s. 34.
— ³⁾ Valt. pöytäk. 18 p. toukok. 12 §.

kaupunki vuokrasi Leppäsuon alueen n:o 68 a puutarhuri M. G. Steniukselle vuoden 1918 loppuun m. m. ehdoin, että vuokraajan oikeus, vieläpä velvollisuuskina oli huvila-alueen tultua otetuksi vahvistettuun kaupunginasemakaavaan, lunastaa alue n:o 68 a omakseen tehdastonteista voimassa olevin ehdoin. Osakeyhtiö M. G. Stenius, jolle mainittu vuokrasopimus sittemmin oli siirretty, anoi vuonna 1916 saada käyttää hyväkseen edellä mainittua lunastusoikeuttaan, mutta anomus ei aiheuttanut mitään toimenpidettä, koska aluetta ei ollut otettu kaupunginasemakaavaan. Yhtiön vuonna 1918 esittämä uudistettu anomus evättiin¹⁾ niinikään. Vuokraaja ehdotti silloin, että kaupunki lunastaisi vuokra-alueella olevat rakennukset sekä itse tonttien lunastusoikeuden, ja neuvotteluista, joihin tässä tarkoituksessa ryhdyttiin, oli tuloksena, että yhtiö puolestaan hyväksyi 850,000 markan suuruisen kauppahinnan. Rahatoimikamari paljoksui²⁾ kuitenkin tätä määrää ja velvoitti yhtiön ennen vuoden 1920 elokuun 1 p:ää luopumaan vuokrapalstoista n:ot 68 a ja 68 b. Yhtiön kieltäytyessä noudattamasta kamarin päätöstä pyydettiin asianajajalta selvitystä asian lainopillisesta puolesta. Ennenkuin oikeudenkäyntiä oli ehditty saada vireille yhtiö kuitenkin ilmoitti tyytyvänsä 700,000 markan kauppahintaan edellyttäen, että alueella olevan kasvivaraston ja kaluston arvo luovutuksen tapahtuessa oli 200,000 markkaa. Tämä myyntitarjous jätettiin kaupunginvaltuuston tutkittavaksi, mutta valtuusto epäsi³⁾ sen. Tämän nojalla rahatoimikamari raastuvanoikeudessa vaati yhtiön häädettaväksi alueelta n:o 68 a, mutta oikeus hylkäsi kamarin vaatimuksen lokakuun 23 p:nä 1922 antamallaan päätöksellä, jonka mukaan kaupunki veloitettiin kuuden kuukauden kuluessa päätöksen saatua lain voiman sallimaan yhtiön käyttää hyväkseen riidanalaisen alueen lunastusoikeutta, sekä korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut. Kamari ehdotti silloin, että Osakeyhtiö M. G. Steniuksen kanssa tehtäisiin sovinto, koska yhtiö oli ilmoittanut edelleenkin aikaisemmin mainituin ehdoin suostuvansa luopumaan puheena olevan alueen lunastusoikeudesta edellyttäen, että ratkaisu tapahtui ennen vuoden 1922 loppua sekä että yhtiö sai 9 % koron kauppahinnalle joulukuun 1 p:stä 1921 lukien sekä korvauksen edellä mainitun oikeudenkäynnin kuluista. Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan hyväksynyt⁴⁾ välitystarjousta, vaan kehoitti rahatoimikamaria jatkamaan vireille pantua oikeudenkäyntiä ylemmässä oikeudessa.

Turun hovioikeuden vahvistettua raastuvanoikeuden edellä mainitun tuomion rahatoimikamari päätti⁴⁾ hakea siihen muutosta korkeimmassa oikeudessa, joka kesäkuun 17 p:nä 1926 julistetulla tuomiolla jätti hovioikeuden päätöksen voimaan, kuitenkin velvoittaen kaupungin ennen huhtikuun 1 p:ää 1927 antamaan Osakeyhtiö M. G. Steniuksen käyttää hyväkseen Leppäsuon alueen n:o 68 a lunastusoikeutta sekä suorittamaan yhtiölle 400 markkaa korkeimmassa oikeudessa käydyn oikeudenkäynnin aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi.

Saatuansa tietoonsa korkeimman oikeuden tuomion Osakeyhtiö M. G. Stenius anoi, että rahatoimikamari laatisi sen alueen kauppakirjan, jonka yhtiö halusi lunastaa. Kamari antoi⁵⁾ tällöin arvioida tämän alueen sekä hankki selvityksen⁵⁾ sen tarpeellisuudesta kaupungille, minkä jälkeen kamari ryhtyi Osakeyhtiö M. G. Steniuksen kanssa neuvotteluihin saadakseen yhtiön luopumaan lunastusoikeudestaan. Koska mainitun oikeuden arvo oli suuressa

1) Ks. v:n 1919 kert. s. 220. — 2) Ks. v:n 1920 kert. s. 226. — 3) Ks. v:n 1921 kert. s. 11—12. — 4) Ks. v:n 1922 kert. s. 5. — 5) Ks. v:n 1923 kert. s. 170. — 6) Valt. pain. asiakirj. n:o 9.

määrin riippuvainen siitä, mihin tarkoituksiin yhtiö saisi käyttää mainittua aluetta mahdollisesti lunastettuaan sen omakseen, kumpikin asianosainen hankki asiantuntijalausunnot tästä seikasta samoin kuin niistä periaatteista, joita olisi noudatettava kauppahintaa vahvistettaessa. Jälkimmäiseen kohtaan nähden kaikki asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että lunastushinta oli määrättävä sen hinnan perusteella, mikä tehdastonteilla oli vuonna 1918, jolloin vuokrasopimus meni umpeen, mutta eri mielipiteitä esitettiin siitä, miten laaja alueen käyttöoikeus omistajalla tuli olla lunastamisen tapahduttua. Rahatoimikamari oli sen vuoksi sitä mieltä, että kaupungin tuli maksaa Osakeyhtiö M. G. Steniukselle usein mainitun alueen lunastusoikeuden korvaukseksi hinta, joka olisi jonkin verran suurempi sitä arvoa, joka yhtiön lunastusoikeudelle voitiin määrätä siinä tapauksessa, että käyttöoikeus vahvistettiin mahdollisimman suppeaksi, t. s. jos aluetta saisi käyttää ainoastaan vuokrasopimusta tehtäessä määriteltyn tarkoitukseen, kauppapuutarhaksi. Sittenkun kamarin ja yhtiön kesken käydyissä neuvotteluissa oli harkittu useita erilaisia kysymyksen ratkaisukeinoja, yhtiö viimein maaliskuun 26 p:nä tarjoutui luopumaan oikeudestaan puheena olevan Leppäsuon alueen n:o 68 a lunastamiseen 6,000,000 markan kertakorvauksesta, johon sisältyi alueilla n:ot 68 a ja 68 b olevien rakennusten, laitteiden ja kasvivaraston hinta, sekä ehdoin, että yhtiö maksutta sai käyttää alueella n:o 68 b olevia rakennuksia viisi vuotta lukien kesäkuun 1 p:stä.

Rahatoimikamari puoli kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä¹⁾ puolestaan yhtiön tarjouksen hyväksymistä, kuitenkin ehdoin, että molemmat alueet, 68 a ja 68 b, rakennuksineen, laitteineen ja kasvivarastoineen samanaikaisesti luovutettiin kaupungin vapaaseen omistukseen ja hallintaan, ja perusteli esitystään siten, että yhtiöllä kamarin mielestä oli riidaton oikeus lunastaa alue n:o 68 a siitä alhaisesta hinnasta, joka tehdastonteilla oli vuonna 1918, että alue oli kaupungille ehdottomasti tarpeellinen sekä että jos yhtiölle suotaisiin tilaisuus alueen lunastamiseen, kaupungin olisi pakko maksaa niistä sen osista, jotka se välttämättä tarvitsi ja jotka sen vuoksi täytyisi pakko-lunastaa, eli n. 11,800 m²:stä, täysi korvaus.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuustossa valtuusto piti yhtiön vaatimuksia erittäin kohtuuttomina ja päätti²⁾ sen johdosta rahatoimikamarin esityksen eväten

tarjota Osakeyhtiö M. G. Steniuksen omistamain Leppäsuon palstoilla n:ot 68 a ja 68 b sijaitsevain rakennusten, laitteiden ja kasvivarastojen sekä yhtiön ensiksi mainittuun palstaan kohdistuvan lunastusoikeuden lunastamiseksi 2,000,000 markkaa, mikä tarjous sitoisi kaupunkia kesäkuun 1 p:ään 1927; sekä

määrätä mainitun määrän ennakolta maksettavaksi kaupunginkassasta ja merkittäväksi vuoden 1928 talousarvioon; mutta

ellei yhtiö hyväksynyt tätä tarjousta, antaa rahatoimikamarille tehtäväksi, ennenkuin asiassa ryhdyttiin muihin toimiin, ryhtyä toimenpiteisiin, jotta kaupunki pakkolunastamalla yhtiön hallintaoikeuden saisi haltuunsa koko alueen tai ne sen osat, jotka olivat kaupungille ehdottomasti tarpeelliset, sekä ilmoittaa nämä toimenpiteet kaupunginvaltuustolle.

Tämä päätös julistettiin kiireellisenä toimeenpantavaksi.

Saatuaan tietoonsa kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen Osake-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 9. — ²⁾ Valt. pöytäk. 18 p. toukok. 8 §.

yhtiö M. G. Stenius oli hylännyt kaupungin lunastustarjouksen ja samalla uudistanut vaatimuksensa saada korkeimman oikeuden tuomion nojalla lunastaa omakseen Leppäsuon alueen n:o 68 a. Koska korkein oikeus kuitenkin ei ollut harkinnut kaupungille tällöin suoritettavaa lunastushintaa, kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että yhtiötä kehoitettaisiin jatkamaan rahatoimikamarin kanssa neuvotteluja lunastusmaksusta, jotta tämä saataisiin alueen arvoa vastaavaksi huomioon ottaen, että sitä sai käyttää yksinomaan puutarhaviiljelykseen.

Rahatoimikamaria kehoitettiin sen jälkeen kun neuvotteluissa oli päästy tulokseen uudelleen alistamaan kysymys kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, minkä ohessa valtuusto lausui pitävänsä selvänä, että aikaisemmin päätettyä pakkolunastusmenettelyä, johon rahatoimikamari jo oli ryhtynytkin, jatkettaisiin yhtiön kanssa käytävistä uusista neuvotteluista riippumatta. Samalla valtuusto asetti valiokunnan²⁾, jonka tuli yhdessä kaupunginjohtajan kanssa seurata asian kehitystä ja tarpeen vaatiessa tehdä valtuustolle olosuhteiden vaatima esitys.

Kaupungin yleisten töiden hallitus oli sen jälkeen rahatoimikamarin ehdotuksesta laadittanut Leppäsuon alueen asemakaavaehdotuksen, jonka mukaan koko alue käytettäisiin kaupungin katu- ja rautatielaitteita varten, ja tähän ehdotukseen nojautuen rahatoimikamari anoi valtioneuvostolta, että kaupunki oikeutettaisiin pakkolunastamaan yhtiöltä alueen sekä hallintaa lunastusoikeus. Koska alue kuitenkin oli riidanalainen ja sille laadittu asemakaavaehdotus tiesi Länsisataman tienoon liikenneolojen järjestelyä koskevan kysymyksen periaatteellista ratkaisua, kamari alisti sen kaupunginvaltuuston tutkittavaksi, ennenkuin se asianmukaisessa järjestyksessä pantiin nähtäväksi. Valtuusto hyväksyi³⁾ suunnitelman sekä antoi rahatoimikamarille tehtäväksi ryhtyä säädettyihin toimenpiteisiin kaupunginasemakaavan muuttamiseksi.

Ehdotuksen oltua asianmukaisessa järjestyksessä näytteille asetettuna ja kun siitä oli saatu maistraatin ja terveydenhoitolautakunnan lausunnot, kaupunginvaltuusto hyväksyi⁴⁾ sen ja alisti sen valtioneuvoston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Tilusvaihto John Stenbergin kone tehdasosakeyhtiön kanssa. Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä⁵⁾ rahatoimikamari lausui, että Silta- saarenkadun liikenne, joka vuosi vuodelta tuntuvasti lisääntyi, ilmeisesti ennen pitkää vaati kadun levennettäväksi koko pituudeltaan. Tämän johdosta kamari oli ryhtynyt neuvotteluihin John Stenbergin kone tehdasosakeyhtiön kanssa, joka omisti mainitun kadun varrella olevan tehdastontin n:o 1 ja jolle kuukauden irtisanomisajoin oli vuokrattu siihen rajoittuva n. 2,000 m²:n laajuinen alue sekä jonka omistama konttorirakennus ulottui n. 3 m mainitulle kadulle. Neuvottelut olivat koskeneet osin katumaalla sijaitsevan rakennuksen osan poistamista, osin puheena olevan tontin myymistä kaupungille. Pitkäsillan ja Hakaniementorin ympärillä olevien alueiden järjestely oli kauan ollut päiväjärjestyksessä, ja kamari piti suotavana, että toimenpiteisiin pian ryhdyttäisiin, ennenkuin yksityinen rakennustoiminta oli tehnyt suunnitelman toteuttamisen mahdolltomaksi tai vaikeaksi. Kaupunki omisti jo ennaltaan vastapäättä sijaitsevan Pitkäsillanrannan tontin n:o 3 ja voisi

¹⁾ Valt. pöytäk. 15 p. kesäk. 19 §. — ²⁾ Ks. tätä kert. s. 136. — ³⁾ Valt. pöytäk. 12 p. lokak. 10 §. — ⁴⁾ S:n 7 p. jouluk. 16 §. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 6.

saatuaan omakseen Siltasaarenkadun tontin n:o 1 vapaasti luoda tänne rakennustaiteellisesti ainutlaatuisen kaupunkikuvan. Kaupasta olisi sitäpaitsi se etu, että Pitkäsillan pohjoispuolella Siltasaarenkadusta itään oleva rantakatu voitaisiin järjestää lopullisesti aina Hakaniemenrantaan asti ja saataisiin tarpeellinen Pitkätäsillalta rantaa myöten Hakaniementorille vievä liikenneväylä, joka vastedes voisi ottaa kantaakseen osan Siltasaarenkadun liikennettä ja joka paraikaa rakenteella olevasta Hakaniemenkadusta saisi luonnollisen jatkonsa.

Kamarin mielestä voitaisiin paikka saada onnistuneesti järjestellyksi kaupungin sen takia tarvitsematta sitoutua taloudellisiin uhrauksiin, koska tehdasalue voitiin muuttaa asuntotonteiksi, mikä lisäisi sen arvoa, sitäkin enemmän, kun voitiin myöntää oikeus 11-, jopa 15-kerroksistenkin rakennusten teettämiseen tälle tonttialueelle.

Koska hyvin ymmärrettävästi oli kaupungin edun mukaista, ettei John Stenbergin konetehdasosakeyhtiön laajuinen teollisuuslaitos lopettanut toimintaansa eikä muuttanut toiselle paikkakunnalle, kamari piti suotuisana seikkana sitä, että kaupunki saattoi tarjota yhtiölle lunastettavaksi sen laitteita varten sopivan tehdastontin, nim. X kaupunginosan korttelissa n:o 283 Suvilahdenkadun varrella sijaitsevan tontin n:o 4, jota kuitenkin oli jonkin verran järjesteltävä, jotta se soveltuisi ehdotettuun tarkoitukseen.

Asiaa ensimmäistä kertaa käsiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ palauttaa sen rahatoimikamariin, jonka tuli saada selville, hyväksyivätkö Suvilahdenkadun eteläpuolella olevien tonttien omistajat tontin n:o 4 ehdotetun uudestaanjärjestelyn, joka m. m. jonkin verran vähentäisi Suvilahdenkadun leveyttä.

Tämän tehtävän täyttäen rahatoimikamari oli hankkinut asiasta selviytyksen, josta ilmeni, ettei ehdotettu kaupunginasemakaavan muutos koskenut, saati sitten loukannut edellä mainittujen tonttien omistajain oikeuksia. Ilmoittaen jatkaneensa neuvotteluja John Stenbergin konetehdasosakeyhtiön kanssa saadakseen mahdollisesti kaupungille hankituksi edullisemmat maksuehdot kamari esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi seuraavat yhtiön hyväksymät ehdot:

kaupunki lunastaa John Stenbergin konetehdasosakeyhtiöltä X kaupunginosan korttelissa n:o 300 sijaitsevan Siltasaarenkadun tehdastontin n:o 1 rakennuksineen 8,000,000 markan kauppahinnasta, joka suoritetaan käteismaksulla kaupungin ottaessa haltuunsa tontin heinäkuun 1 p:nä 1927;

kaupunki vuokraa yhtiölle edellämainitun tontin rakennuksineen vuoden 1930 loppuun vuokramaksusta, joka vuoden 1927 jälkipuoliskolta on 100,000 markkaa, vuosilta 1928 ja 1929 200,000 markkaa kummaltakin, sekä 400,000 markkaa vuodelta 1930, tahi, ellei Suvilahdenkadun tonttia n:o 4 koskevaa kauppaa saada aikaan, vuokramaksusta, joka vuoden 1927 jälkipuoliskolta on 100,000 markkaa, vuodelta 1928 250,000 markkaa, vuodelta 1929 300,000 markkaa ja vuodelta 1930 400,000 markkaa; yhtiöllä on kuitenkin kummasakin tapauksessa oikeus kolmen kuukauden irtisanomisajan kuluttua luopua vuokraoikeudestaan;

kaupunki myöntää yhtiölle ehdollisen oikeuden kuluvan vuoden aikana

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. maalisk. 14 §.

lunastaa omakseen X kaupunginosan korttelissa n:o 283 sijaitsevan Suvilahdenkadun tehdastontin n:o 4 rakennuksineen 4,609,700 markan kauppahinnasta, joka on suoritettava siten, että 2,304,850 markkaa maksetaan käteisellä vastaanottopäivänä heinäkuun 1 p:nä 1928 ja 2,304,850 markkaa tammikuun 1 p:nä 1929. Edelleen kamari esitti, että edellä mainittu kauppahinta 8,000,000 markkaa, maksettaisiin ennakolta kaupunginkassasta ja merkitäisiin vuoden 1928 talousarvioon; sekä

että rahatoimikamari saisi toimekseen ryhtyä näistä päätöksistä aiheutuviin toimenpiteisiin.

Esiteltäessä rahatoimikamarin ehdotusta sekä John Stenbergin konetehdas-osakeyhtiön hallituksen tiedustelua siitä, millä ehdoilla kaupunki suostuisi muuttamaan asutontontiksi koko Siltasaarenkadun tontin n:o 1 tai vaihtopuolisesti sen mainitun kadun puoleisen osan, kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ eväten kamarin edellä mainitun esityksen antaa sille tehtäväksi ottaa uudestaan harkittavaksi yhtiön Siltasaarenkadun tontin n:o 1 luonnetta koskevan tiedustelun.

Valtion ja kaupungin välinen tilusvaihto. Sittenkuin kaupunginvaltuusto vuonna 1923 ei ollut katsonut²⁾ voivansa ottaa asiallisesti käsiteltäväkseen maatalousministeriön laatimaa, etusijassa Viikin sotilasvirkataloa koskevaa kaupungin ja valtion välistä tilusvaihtoehdotusta, rahatoimikamari oli antanut valitsemiensa edustajain jatkaa neuvottelua asianomaisten valtion viranomaisten kanssa sellaisen ehdotuksen löytämiseksi, joka molemmilta puolin voitaisiin esittää hyväksyttäväksi. Tällöin esiintyi useinkin miltei voittamattomilta näyttäviä vaikeuksia. Erittäin haitallisesti vaikuttivat tiheät hallituksenvaihdokset ja valtion lakkaamatta kasvava aluetarve. Melkoisia vaikeuksia tuottivat sotalaitokselle luovutettuja alueita koskevat neuvottelut, ja Viikin luovuttamista koskevat erimielisyydet olivat yhä pahana kompastuskivenä. Uusi vaikeus ilmestyi postihallituksen vaatiessa n. 7,000 m² Turun kasarmin alueesta. Kun molemmin puolin oli tehty varsin suuria myönnytyksiä, osapuolet lopulta hyväksyivät ehdotuksen, joka alistettiin valtioneuvoston tutkittavaksi, ja marraskuun 19 p:nä 1926 valtioneuvosto määräsi kantansa, joka joissakin kohdin poikkesi valtuutettujen ehdotuksesta. Rahatoimikamari käsitteli sen jälkeen kysymystä useassa kokouksessa ja päättyi puoltamaan valtioneuvoston tarjousta. Lähettäessään kaupunginvaltuustolle asian johdosta syntyneet asiakirjat³⁾ kamari samalla omasta puolestaan huomautti³⁾ m. m., että valtiiovallan suhtautuminen maan pääkaupungin tarpeisiin niinä neljänätoista vuonna, joiden ajan suurta tilusvaihtoa koskeva kysymys oli ollut päiväjärjestyksessä, oli aste asteelta käynyt kaupungille epäedullisemmaksi. Kamari, joka ei pitänyt tämän kehityksen suunnan muuttumista todennäköisenä, oli sen vuoksi tullut siihen vakaumukseen, että tilusvaihtokysymys oli ratkaistava. Esillä olevaa ehdotusta kamari piti suurin piirtein edullisena kaupungille sekä sen käsittämän aluehankinnan kannalta että ottaen huomioon sen merkityksen useiden mutkikkaiden järjestelykysymysten ratkaisemisessa.

Rahatoimikamarin ehdotukseen myöntyen kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾, että valtion ja Helsingin kaupungin välinen tilusvaihto toteutettaisiin seuraavalla tavalla:

¹⁾ Valt. pöytäk. 8 p. kesäk. 30 §. — ²⁾ Ks. v:n 1923 kert. s. 6—11. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 34 v:ltä 1926. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 26 p. tammik. 56 § ja 9 p. helmik. 1 §; ks. myös v:n 1926 kert. s. 9.

Kaupunki luovuttaa valtiolle:

Alue	Pinta-ala	Hinta, Smk.	Vastaanottoaika
	m ²		
Meilahden huvila, Bjälbo n:o 1	13,200	396,000	Heti
Tilkan sairaala-alue	32,000	300,000	"
Kumpulän sairaala-alue	20,500	410,000	"
" sairaalarakennukset	—	600,000	"
Eknäsin kartano Porvoon pitäjässä			
viljeltyä maata	406.375 ha		
viljelyskelp. maata	175.740 "		
metsämaata	609.577 "		
joutomaata	1.193 "		
	ha	1,900,000	14/3 1927
Oopperatalon tontit n:ot 8, 18 ja 20 korttelissa n:o 77	m ² 5,430	434,400	Heti
Kaartin kasarmin ja maneesin alueet korttelissa n:o 57	17,840.9	—	"
Kaartin sairaala-alue korttelissa n:o 78 ..	9,512.0	—	"
Katajanokan kasarmialue	106,850	—	"
Katajanokan kasarmialuetta ympäröivä vesialue	85,000	—	"
Sotilassairaalakortteli n:o 42	18,818.3	—	"
Rahapajan tontti korttelissa n:o 142	2,072.815	—	"
Vanhan ja uuden klinikan tontit korttelissa n:o 44	22,743.5	—	"
Suomen sotaväen hautausmaan etelä-, länsi- ja pohjoispuolella olevan alueen käyttöoikeus	10,000	—	"
Metsähallituksen halkotarhaa varten luovutetun Lapinniemen alueen käyttöoikeus	12,000	—	"
Hylkysaari (Vrakholmen)	36,880	737,600	"
Katajaluoto (Skatakobben)	4,200	84,000	"
Radan luoteispuolella Käpylän pysäkin luona oleva alue	34,700	277,600	V. 1931
Radan kaakkoispuolella Käpylän pysäkestä pohjoiseen oleva alue	4,500	36,000	"
Träskin tilan pohjoisosa	159,360	796,800	"
" " suoalue	30,000	60,000	"
Rannikkoradan koillispuolella oleva suoma	100,000	100,000	"
Osia kaupunginpuutarhasta	3,500	525,000	{ Riippuu vastaisesta sopimuksesta
Kaupunginpuutarhan pohjoispuolella oleva alue	5,500	44,000	"
Radan länsipuolella oleva Eläintarhan alue	72,300	3,615,000	"
Radan länsipuolella olevat Eläintarhan huvila-alueet	30,000	3,000,000	"
Osa Töölön lahtea	117,500	587,500	Heti
Radan itäpuolella olevat Eläintarhan alueet	6,075	607,500	{ Riippuu vastaisesta sopimuksesta
Radan itäpuolella oleva vesialue	2,400	12,000	Heti
Osia Kaisaniemen puistosta	13,000	1,950,000	{ Riippuu vastaisesta sopimuksesta
Osia Sörnäsän satama-alueesta rautatiealueen vierestä	1,270	127,000	Heti

Osia Turun kasarmin korttelista n:o 194	n.	7,000	—	Heti
Eräs Taivallahden rannalla oleva alue ..	n.	55,250	5,336,000	"
Korttelissa n:o 474 oleva asuintontti		3,000	900,000	"
Castréninkadun ja Toisen linjan kulmauksessa oleva alue		19,000	1,900,000	15/11 1928
Meilahden korttelit n:ot 529, 603 ja 645	}	28,500	285,000	Heti
		83,500	5,010,000	"
Meilahden kortteli n:o 642	n.	12,000	—	"
Pihlajasaarella, Koskelassa, Reijolassa, Herttoniemessä ja Viikin tiluksilla sijaitsevat ammuskellarit tieoikeuksineen ...		—	—	"

Valtio luovuttaa kaupungille:

A l u e.	Pinta-ala.	Hinta, Smk.	Vastaanottoaika.
Helsingin pitäjän Viikin sotilasvirkataloon kuuluva maa-alue	ha		
	187,388	3,654,066	14/3 1927
S:n s:n vesialue	176,670	309,172	"
Hietaniemellä oleva ent. venäläisen sotaväen hautausmaa	m ²	—	Heti
	21,000	—	V. 1930
Katajanokan kasarmialueen eteläosa	n.	14,700	—
Osia Taivallahden ruutikellarialueesta	n.	13,300	1,330,000
Kampin kortteli n:o 215		40,032.5	—
siinä olevat rakennukset		—	2,227,630
Kortteli n:o 194, Turun kasarmi		19,467.5	—
siinä olevat rakennukset		—	4,290,490
Kortteli n:o 217		14,128.273	14,128,273
siinä olevat rakennukset		—	5,169,600
Lauttasaaren eteläiset niemekkeet		389,036	4,668,432
Osia Töölön ratapihasta satamaradan pohjoispuolelta		53,300	14,391,000
Lapinniemen alueen keskiosa		64,040	—

Kaupunki suorittaa valtiolle 20,137,263 markkaa eli kaupungin ja valtion vaihtoesineiden arvojen, 30,031,400 markan ja 50,168,663 markan välisen erotuksen. Kaupungin rahakorvauksesta suoritetaan 2,227,630 markkaa vuonna 1927, 4,290,490 markkaa vuonna 1929, 5,169,600 markkaa vuonna 1932, 5,796,943 markkaa vuonna 1934 ja 2,652,600 markkaa Töölön ratapihan jouduttua kaupungin haltuun.

Muuten valtio sitoutuu:

a) heti kun Lapinlahden keskuslaitos on siirretty muualle luovuttamaan kaupungille loput Lapinniemen sairaala-alueesta sikäläisistä rakennuksista suoritettavasta mahdollisimman huokeasta kauppahinnasta; sekä

b) edelleen pitämään voimassa valtioneuvoston toukokuun 30 p:nä 1919 tekemän päätöksen, että korttelin n:o 133 itäinen osa on jätettävä rakentamatta ja hoidettava puistona.

Kaupunki sitoutuu:

a) tarvittaessa metsähallitukselle luovutettua Lapinniemen halkotarha-

aluetta muihin tarkoituksiin vuokratta ja kaikiksi ajoiksi myöntämään metsähallitukselle käyttöoikeuden toiseen sen halkotarha- ja varastoalueeksi käytettävään, nykyistä halkotarha- ja varasto-aluetta laadultaan ja kunnoltaan vastaavaan alueeseen, jonka metsähallitus sen sopivaisuuden, aseman ja liikenne- y. m. laitteet sekä rakennukset huomioon ottaen vastikkeeksi hyväksyy;

b) luovuttamaan valtiolle vuokravapaan käyttöoikeuden Pasilassa ja Seurasaarentien varrella oleviin ammuskellareihin niiden vartioimiseen tarvittavine maa-alueineen siihen saakka, kunnes näissä osissa kaupunkia ryhdytään sellaisiin toimenpiteisiin, joille tässä mainitut kellarit ovat esteeksi;

c) rakentamaan Lapinlahden keskuslaitoksen ja kaupungille luovutettavan alueen välille sairaalan hallinnon hyväksymän raja-aidan, siirtämään sikäläiset ulkohuonerakennukset valtiolle jäävälle alueelle tai muulla tavoin ne korvaamaan sekä suorittamaan sanotun sairaalan nykyiselle ylilääkärille korvauksen hänen menettämistään luontaiseduista siinä tapauksessa, että hän on sanotussa virassa silloin kun hänen yksityisen puutarhansa käsittävä Lapinniemen osa otetaan kaupungin haltuun;

d) vuoden 1927 kuluessa vetämään Harakan saarelle sähkö-, vesi- ja kaasujohdot ja tarpeen mukaan viemärit Taivallahden kasarmialueelle;

e) rakentamaan valtioneuvoston annettavien tarkempien ohjeiden mukaisesti Taivallahden kasarmialueelle kuutiometreissä määrättäviä rakennuksia, joiden arvo nousee ainakin 11,687,720 markkaan, joka summa kaupungin muutoin tuli vuosien 1927, 1929 ja 1932 kuluessa suorittaa valtiolle rahassa; sekä

f) vastaisissa asemakaavasuunnitelmissaan mahdollisuuden mukaan varaamaan puolustuslaitokselle tilaisuuden rajoittamattomana aikana käyttää Pasilan ja Oulunkylän välistä, puistoksi suunniteltua aluetta sotaväenosastojen harjoitusalueena sekä luovuttamaan mahdollisimman huokeasta korvauksesta rajakkaisesta asutusalueesta myöhemmin mahdollisesti rakennettavia kasarmeja varten riittävän suuren tonttialueen.

Mikäli jompikumpi sopimuspuoli tarvitsee sille luovutettavia alueita ennen sovittua vastaanottoaikaa, on vastaanottajan korvattava luovuttajalle tai näiden alueiden mahdollisille vuokraajille aikaisemmasta luovutuksesta koitua vahinko.

Myöhemmin luovutettavalla alueella ei luovuttaja saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin tai myöntää vuokra- y. m. käyttöoikeuksia, jotka voivat vaikeuttaa alueen luovutusta tai aiheuttaa vastaanottajalle lisäkustannuksia, ellei viimeksimainittu kussakin eri tapauksessa anna siihen suostumustaan.

Kaupunki ei ole velvollinen rakentamaan valtiolle luovutettavia alueita sivuavia tai niille johtavia katuja, teitä tai toreja, ennenkuin kaupunki katsoo etunsa sitä vaativan.

Omistusoikeuksin valtiolle luovutettavia ammuskellareita varten ei saa erottaa enempää maata kuin mitä niiden maapohja on ja niiden vartioimiseen tarvitaan.

Kaupungille kuuluvan Nikkilän kylän yhteismaan osan myynti. Sittenkuin oli selvinnyt, että kaupunki Nikkilän sairaala-alueen omistajana omisti maanmittarin $\frac{1}{6}$ ha:ksi arvioiman osan Nikkilän kylän yhteismaahan kuuluvaa Möholmen-nimisen saaren luoteisniemekettä ja herrat H. Tammelinen ja G. Hougberg olivat muilta osakkailta ostaneet heidän omistamansa yhteismaan osat sekä anoneet, että kaupunkikin möisi heille osuutensa, kaupunginvaltuusto

tähän anomukseen myöntyen päätti¹⁾ valtuuttaa rahatoimikamarin 1,000 markan hinnasta myymään hakijoille kaupungin omistaman Sipoon pitäjän Nikkilän kylän tilukseen Helsingin mielisairaala 2 R. N. 5¹⁰ kuuluvan osan edellä mainittua yhteismaata.

Maa-alueen luovuttaminen valtiolle. Tie- ja vesirakennushallituksen tekemästä anomuksesta kaupunginvaltuusto päätti²⁾ luovuttaa karttaan tarkemmin merkityn Malmin hautausmaan itäpuolella sijaitsevan 0.95 ha:n laajuisen alueen Helsingin ja Porvoon välisen maantien oikaisemiseksi ehdoin, että valtio luovutti kaupungille yhtä suuren osan silloisesta maantiestä sekä sitoutui korvaamaan kaupungin vuokraajalle J. K. Lepistölle sen vahingon, minkä maantien oikaiseminen hänelle tuotti. Korvausmäärän lopullinen vahvistaminen jätettiin vastaisen yksityiskohtaisen arvioinnin varaan.

Eväilty anomus saada ostaa eräs Pukinmäen alue. Palstanomistaja A. Tilly oli anonut, että hän saisi lunastaa omistamansa Pukinmäen palstan vierellä sijaitsevan pienehkön alueen, mutta kaupunginvaltuusto päätti³⁾ evätä tämän anomuksen, koska kaupunki tarvitsi alueen tietä varten.

Yliopiston anatominen laitos. Helsingin yliopiston ilmoitettua, että se aikoi rakentaa talon anatomista laitostaan varten omistamalleen I kaupunginosan korttelissa n:o 140 olevalle Siltavuorenpenkereen tontille n:o 20, sekä anottua, että se saisi sijoittaa suunnitellun rakennuksen samaan linjaan tontilla ennestään sijaitsevan fysiologisen laitoksen rakennuksen kanssa, kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾

56,400 markan hinnasta myydä mainitulle yliopistolle oheenpantuun karttaan tarkemmin merkityn, 141 m²:n suuruisen kaistaleen Siltavuorenpenkereen katualasta liitettäväksi kortteliin n:o 140;

puolestaan hyväksyä⁵⁾ ja valtioneuvoston vahvistettavaksi alistaa tästä päätöksestä aiheutuvan kaupunginasemakaavan muutoksen; sekä

jos tämä ehdotus saavutti asianomaisten hyväksymisen, kehoittaa maistraattia tekemään kaupungin tonttikirjaan merkinnän siitä, että I kaupunginosan korttelissa n:o 131 sijaitsevan Oikokadun tontin n:o 4 oikeudet rakennuskorkeuteen nähden asemakaavan muutoksesta huolimatta jäävät voimaan.

Tonttipaikan myöntäminen taidehallia varten. Myöntyen Helsingin taidehallin säätiön anomukseen kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾ luovuttaa mainitulle säätiölle 650,000 markan kauppahinnasta XIII kaupunginosan korttelissa n:o 401 Nervanderinkadun varrella sijaitsevan, 984 m²:n laajuisen tontin n:o 3 taidehallin rakennuspaikaksi ehdoin, että kauppahinta niin kauan kuin tonttia käytettiin kuvaamataidehallia varten, sai jäädä korottomana lainana kaupunginkassaan, mutta muussa tapauksessa tai ellei tonttia rakennutettu säädetyn ajan kuluessa, oli kokonaan heti maksettava; että kaikkien tontille teettävään rakennusten samaten kuin myös mahdollisten lisä- ja muutosrakennusten piirustukset oli alistettava rahatoimikamarin tarkastettaviksi ja hyväksyttäväksi; sekä että tontin tuli olla valmiiksi rakennettu kolmen vuoden kuluessa tarpeellisen kaupunginasemakaavan muutoksen vahvistamispäivästä lukien.

Rahatoimikamarille annettiin⁶⁾ toimeksi ryhtyä kaikkiin päätöksestä johtuviin toimenpiteisiin.

Tontin luovuttaminen konservatoriorakennusta varten. Vuonna 1917 kau-

1) Valt. pöytäk. 23 p. maalisk. 10 §. — 2) S:n 6 p. huhtik. 12 §. — 3) S:n 7 p. syysk. 49 §. — 4) S:n 26 p. tammik. 5 §. — 5) Ks. myös tätä kert. siv. 5. — 6) Valt. pöytäk. 8 p. kesäk. 27 §; vrt. v:n 1917 kert. s. 31 ja v:n 1925 kert. s. 15.

punginvaltuusto päätti¹⁾ varata silloiseen järjestelysuunnitelmaan merkityn XIII kaupunginosan korttelin n:o 402 tontin n:o 9, sekä osan korttelia n:o 403 Helsingin musiikkiopiston tarpeisiin. Sitten näiden alueiden kaupungin-
asemakaavaa oli muutettu²⁾ ja kortteli n:o 402 osaksi luovutettu rakennetta-
vaksi, niin että siitä oli käyttämättä n. 1,245 m²:n laajuinen alue, joka liki-
main vastasi musiikkiopistolle aikaisemmin varattua tonttipaikkaa. Tämän
alueen Helsingin musiikkiopisto osakeyhtiö viitaten kaupunginvaltuuston
edellä mainittuun periaatteelliseen päätökseen anoi saada lunastaa, ja kau-
punginvaltuusto päätti³⁾ tähän myöntyen 3,735,000 markan hinnasta myydä
mainitulle yhtiölle sen haluaman, piirustukseen merkityn XIII kaupunginosan
korttelin n:o 402 osan konservatoriorakennuksen rakennuspaikaksi ehdoin,

että niin kauan kuin tonttia käytettiin konservatorion tai Helsingin
musiikkiopiston tarpeisiin, kauppahinta sai olla suorittamatta korottomana
lainana, mutta päinvastaisessa tapauksessa tai ellei tonttia seuraavassa maini-
tun ajan kuluessa ollut rakennettu, oli heti maksettava;

että kaikkien tontille rakennettavien sekä uudis- että lisärakennusten
piirustukset oli alistettava kaupunginvaltuuston tutkittaviksi ja hyväksytä-
viksi ja että niiden sekä kattolistan että katonharjan korkeuden suhteen tuli
olla sopusoinnussa XIII kaupunginosan kortteleille n:ot 401 ja 402 vahvis-
tettävien julkisivukaavioiden kanssa; sekä

että tontin tuli olla valmiiksi rakennetun viimeistään viiden vuoden kulut-
tua korttelin n:o 402 lopullisen kaupungin-asemakaavan vahvistamisesta.

Rahatoimikamarille annettiin tehtäväksi ryhtyä kaikkiin edellä mainitusta
päätöksestä aiheutuviin toimenpiteisiin.

Helsingin teollisuuskoulun tonttipaikka. Kauppa- ja teollisuusministeriö
oli tiedustellut, suostuiko kaupunki ja millä ehdoilla luovuttamaan tontin
Helsingin teollisuuskoulua varten. Tästä tiedustelusta antamassaan lausun-
nossa kaupungin yleisten töiden hallitus ehdotti, että valtiolle tarjottaisiin
mainittuun tarkoitukseen osa sitä XI kaupunginosan korttelia, joka muo-
dostuisi, kun yhdistettäisiin korttelit n:ot 334 a ja 334 b, sekä että kaupunki
tämän alueen korvaukseksi pyytäisi m. m. Hakasalmen- ja Mikonkatujen
leventämiseen tarvittavat osat Ateneumin tontista.

Hallituksen ehdotuksen hyväksyen kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ luovut-
taa Helsingin teollisuuskoulun tonttipaikaksi n. 3,300 m²:n laajuisen alan
kortteleista n:ot 334 a ja 334 b, 1,980,000 markan kauppahinnasta, joka oli
suoritettava siten, että valtio luovutti kaupungille 297 m² omistamastaan II
kaupunginosan korttelin n:o 97 tontista n:o 4 ja 403 m² saman korttelin ton-
tista n:o 2, joiden tonttialueiden arvo oli laskettu 1,000,000 markaksi, sekä
980,000 markkaa rahassa.

Samalla valtuusto peruutti vuonna 1922 tekemänsä päätöksen⁵⁾ korttelin
n:o 334 b varaamisesta tuberkulootisten henkilöiden asuinrakennuksen tontti-
paikaksi.

Rahatoimikamarille annettiin tehtäväksi ryhtyä edellä mainitusta päätök-
sestä aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto hyväksyi⁶⁾ kaupunginvaltuuston tarjouksen heinäkuun
30 p:nä.

¹⁾ Ks. v:n 1917 kert. s. 32. — ²⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 4. — ³⁾ Valt. pöytäk. 7 p. jouluk.
13 §. — ⁴⁾ S:n 15 p. kesäk. 14 §. — ⁵⁾ Ks. v:n 1922 kert. s. 18. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 7 p.
syysk. 13 §.

Katualueen myynti. Rahatoimikamari valtuutettiin¹⁾ siinä tapauksessa että ehdotettu²⁾ XIV kaupunginosan korttelissa n:o 487 Topeliuksenkadun varrella sijaitsevaa tonttia n:o 17 koskeva kaupunginasemakaavan muutos asianmukaisesti vahvistettiin, myymään johtaja H. Reinckelle 20,400 markan hinnasta 51 m² maata, mikä lohkaistaisiin Meilahdenkadusta ja yhdistettäisiin Topeliuksenkadun tonttiin n:o 17 b.

Uudenmaan kasarmin alue. Puolustusministeriön ilmoitettua aikovansa luovuttaa erään I kaupunginosassa sijaitsevan, valtion omistaman korttelin n:o 20 tontin (Uudenmaan kasarmin alueen) Helsingin upseeriyhdistykselle ja tiedusteltua, aikoiko Helsingin kaupunki käyttää hyväkseen sille laissa myönnettyä etuoikeutta sen alueella sijaitsevan maa-alueen lunastamiseen, rahatoimikamari antamassaan vastauksessa oli ilmoittanut kaupungin mainituissa tapauksessa luopuvan etuoikeudestaan. Kamari anoi sittemmin toimenpiteelle kaupunginvaltuuston hyväksymistä, jonka valtuusto myönsikin³⁾.

3. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat kysymykset.

Tonttipaikan luovuttaminen kirkkoa varten Tehtaanpuistosta. Vuonna 1913 kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ luovuttaa Helsingin eteläiselle suomalaiselle ja eteläiselle ruotsalaiselle evankelis-luterilaiselle seurakunnalle maksutta VI kaupunginosassa Laivurinkadun varrella sijaitsevan korttelin n:o 233 kirkon rakennuspaikaksi. Tontti olisi seurakuntain hallussa niin kauan kuin sillä ylläpidettiin kirkkorakennusta sekä muuten ehdoin, että seurakunnat korvasivat kaupungille suunnitelman edellyttämän kadunjärjestelyn sekä Laivurinkadun raitiotieraitteiden muuton aiheuttamat 57,000 markaksi arvioidut kustannukset. Päätöksestä johtuva kaupunginasemakaavan muutoksen oli asianmukaisesti vahvistettu ja alueen luovutuskirja annettu. Sittemmin paikan kuitenkin oli havaittu huonosti soveltuvan kirkkotontiksi, ensi sijassa niiden runsaiden kustannusten vuoksi, joita sen käyttämisestä tähän tarkoitukseen koituisi sekä kaupungille että seurakunnille, ja kirkkovaltuutettujen edustajain kanssa oli sen vuoksi ryhdytty neuvotteluihin korttelin n:o 223 vaihtamisesta johonkin sopivampaan paikkaan. Tällöin oli päästy yksimielisiksi siitä, että vastainen kirkko edullisesti voitaisiin sijoittaa suoraan vastapäätä Albertinkatua sijaitsevaan Tehtaanpuiston osaan. Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti⁵⁾, että Helsingin evankelis-luterilaisten suomalaisten ja ruotsalaisten seurakuntain kanssa tehtäisiin sellainen sopimus, että seurakunnat luovuttaisivat voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan merkityn korttelin n:o 233, jota vastoin kaupunki seurakunnille maksutta luovuttaisi piirustuksesta ilmenevän, n:olla 791 merkityn, n. 2,800 m²:n laajuisen alueen kirkkorakennuksen paikaksi seurakuntain hallussaan pidettäväksi niin kauan kuin sillä ylläpidettiin tällaista rakennusta; seurakunnat vapautettaisiin tällöin Laivurinkadun järjestelykustannusten korvausvelvollisuudesta; sekä että rahatoimikamari saisi tehtäväkseen ryhtyä päätöksen aiheuttamiin täytäntöönpanotoimiin sekä laadittaa ja antaa valtuustolle ehdotuksen tämän päätöksen toteuttamisesta aiheutuvaksi kaupunginasemakaavan muutokseksi ynnä aika-

¹⁾ Valt. pöytäk. 26 p. tammik. 7 §. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 7. — ³⁾ Valt. pöytäk. 23 p. marrask. 10 §. — ⁴⁾ Ks. v:n 1913 kert. s. 19. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 7 p. jouluk. 10 §.